

SUNUŞ

Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks, sosyal bilimlerin farklı alanlarına ait 23 özgün makale ile 11. cildin 3. sayısını siz değerli okurları ve bilim dünyası ile paylaşmaktadır. Sosyal bilimlerin Türk dili, edebiyat, eğitim, tarih, coğrafya, din, sosyoloji, iletişim, müzik, güzel sanatlar alanlarına önemli katkılar sağlayacağına inandığımız *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks*'ün bu sayısında yer alan çalışmaların içerikleri şöyledir:

KHUDAYBERGENOVA tarafından hazırlanan makalede Özbek Türkçesi ile Türkiye Türkçesindeki olumlu ve olumsuz genel ve farklı özellikleri kıyaslanarak incelenmiştir. İlk önce, kıyaslanan dillerdeki olumluluk ve olumsuzluğu bildiren cümlelerin Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesi dilbilimindeki tanımlanması ve betimlenmesi konusuna değinilmiştir. Sonra her iki dildeki olumsuz cümleleri oluşturan araçlar mukayese edilerek araştırılmıştır. Bazı durumlarda cümlelerin şekil bakımından olumluyken anlamca olumsuz bazı durumlarda cümleler şekil bakımından olumsuzken anlamca olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Makalede analiz, sentez, kıyaslama, betimleme, genelleme metotları kullanılmıştır.

KALAYCI'nın hazırladığı makalede “bağa” kelimesini art ve eş zamanlı olarak incelenmiştir. Sözlüklere baktığımızda bağa kelimesinin karşılığı olarak “kurbağa” kelimesi verilmiştir. Bu çalışmada “bağa” kelimesinin Türkçenin ilk yazılı eserlerinden günümüze kadar izi sürülmüştür. Kelimedeki ses değişimleri, anlam değişimleri, bu kelimeyle oluşan birleşik sözcükler, bağa kelimesiyle sesteseş kelimeler ve aynı kökten türeyen kelimeler tespit edilmiştir. Çalışmada “bağa” kelimesi art zamanlı incelenerek sözlüklerde eş anlamlı görülen kurbağa kelimesinden farkının olup olmadığı tartışılmıştır. Tüm bu tespitlerden sonra “bağa” kelimesinin tek başına hangi anlamlar taşıyabileceği çıkarımı yapılmıştır.

“Türk Runik Harfli Metinlerdeki Düşünme Eylemlerinin Kavram Alanı Bağlamında Anlam Nüansları” İbrahim KEKEVİ hazırlamıştır. Türk runik harfli metinler Türk dili için ilk yazılı kaynak konumundadır. Türk dili, bu açıdan bugünün kavramlar dünyasını aydınlatmada önemli bir konumdadır. Anlam verme ve kavram oluşturma işleyişini eski metinlerden hareketle anlamak, mevcut Türk dili çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Türk runik harfli metinler kapsamında ele alınan kavramlar, kavram alanı olgusu gözetilmiştir. Sözcüklerin aralarındaki ince ayrımlar incelenmiştir.

DUMAN ve MEMMEDOV “1970’li 80’li Yıllarda Azerbaycan Çocuk Edebiyatında Folklor” adlı çalışmalarında 1970-90 arası çağdaş Azerbaycan çocuk edebiyatında sözlü halk edebiyatı ürünlerinin etkisi üzerinde durmuşlardır. İki ana başlık altında ele alınan çalışmada yer yer dünya edebiyatıyla da mukayeler yapılmıştır. Dönemin çocuk edebiyatının büyük bir kısmı folklor motifleri üzerine yazılmıştır. Bu eserler tema ve konu bakımından çeşitlilik gösterse de, millî düşünceye yönelmeleri bakımından ortaktır. Bu

Necati Demir
Sunuş

eserlerde hem çocukları hem büyükleri içine çeken sorunlara; manevi-ahlakî terbiye, çalışkanlık, vatan sevgisi vb. meselelere geniş yer verilmiştir.

“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Yazılı Anlatımları Ve Bunlarda Sıfat-Fiil Kullanımları Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışma YILMAZ ve GÜLMEZ tarafından hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazılı anlatımlarını ve yazılı anlatımlarında sıfat-fiil kullanım durumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre hazırlanmıştır ve betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırmanın evreni, Akdeniz Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde Türkçe öğrenen B2 düzeyindeki öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2018-2019 eğitim öğretim yılında ilgili merkezde öğrenim gören 60 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan ana dil, Türkiye’de kalma süresi, Türkçeyi öğrenme amacı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve Türkçe bir yayın okuma sıklığıdır. Sonuç olarak cinsiyet faktörü öğrencilerin sıfat-fiil kullanım durumları üzerine bir etkiye sahip değildir. Türkçe ile köken birliği olan dillerin konuşurlarının daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye’de kalma süresinin artması ile öğrencilerin başarısını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne ve babanın eğitim düzeyinin artışı öğrencilerin almış oldukları puanlar üzerine olumlu etkisi olduğu ve okuma sıklığı arttıkça öğrenci başarısının da arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

SEYMEN ve KALKAN çalışmalarında Almanca eşdizimliliğin Türkçeye ya da tam tersine nasıl aktarılması gerektiğini konu edinmektedir. Bu amaca yönelik olarak dört farklı sözlükten seçilen örneklerle konu derinlemesine incelenmiştir.. Böylelikle fiillerin diğer sözcüksel unsurlarla, özellikle de isimlerle anlamlı ilişkilerinin olduğu yerlerde, kısıtlı eşdizimliklerin nasıl kullanıldığı ortaya konulmuştur. Ayrıca sözlükbilim açısından, eşdizimlerin genel sözlüklerde nasıl tanımlanabileceği hususuna değinilmiştir

Türkçe Eğitiminin Genel Hedefleri Çerçevesinde Popüler Türkçe Şarkıların İçerik Analizi adlı çalışmada ERYILMAZ Türkçe pop şarkıların içeriklerini belirlemeye çalışmıştır. Nitel bir araştırma yapılmıştır. Çalışmada pop şarkılar 2019, 2018, 2017, 2016, 2015 yılları ile sınırlandırılmıştır. Şarkılar o yıl en çok dinlenen ve indirilen şarkılardan tercih edilmiştir. Araştırma sonucuna pop şarkılarında kalıplaşmış söz kullanımı, sözcük dağarcığını zenginleştirme bakımından yetersizdir. Yabancı dil unsurlarına sıklıkla yer verilmektedir. Şarkılarda küfür, hakaret ve argo kullanımları hoş görülemeyecek düzeydedir. Madde bağımlılığı ve suça teşvik edici ifadeler özellikle rap/hiphop sıkça yer bulmaktadır.

EFE “Beyaz Yakalılar Dünyasının Dili: Plaza Türkçesi” adlı çalışmayı hazırlamıştır. “Beyaz yakalı” terimi büro-ofis çalışanlarını için kullanılan adlandırmadır. İletişim araçlarının etkisi, kültürel değişim ve çözülme hızlanması, tüketim kültürünün topluma hâkim olması, alışveriş ve iş merkezlerinin sayısının artması, Batı medeniyetinden/kültüründen aşırı etkilenme, Batı ekonomisinin güçlü olması, Batı ekonomisi ve kültürel

terimlerinin İngilizce aracılığıyla dünyaya yayılması gibi birçok sebepten dolayı farklı bir jargon ortaya çıkmıştır. Bu jargon, genellikle yarı İngilizce yarı Türkçe veya tamamen İngilizce ya da bozuk yapıda bir Türkçe ifadelerden oluşan ve sadece beyaz yakalı çalışanların anladığı konuştuğu bir özel değişkendir. Bu çalışmada sanal ortamdan yapılan araştırmalar neticesinde bu özel değişkeleri bir araya getirip bunlara Türkçe karşılık bulunmaya çalışılmıştır.

AYTEN ve YEŞİLYURT tarafından hazırlanan çalışmanın amacı Tahir Nejat Gencan'ın "Türkçe Öğreniyorum" adlı kitabının yabancılara Türkçe öğretimindeki yerini saptamaktır. Bu çalışmanın evrenini Cumhuriyet döneminde yazılmış olan yabancılara Türkçe dil bilgisi öğretimi kitapları oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini Tahir Nejat Gencan'ın yazdığı Türkçe Öğreniyorum adlı yabancılara Türkçe öğretimi kitabıdır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırma sürecinde çalışma konusuyla ilgili sekiz alt problem belirlenmiştir. Buna göre kitapta 13 metin türü, 26 tema, 12 soru tipi, 14 görsel öge tespit edilmiştir. Temel becerilerden dinleme becerisine yer verilmediği görülmüştür. Kitapta ölçme-değerlendirme için ayrıca bir bölüm verilmemiştir.

EMEN ve AYTAŞ hazırladıkları çalışmada farklı yaş gruplarında ki çocuklara mitlerin yaratıcı drama ile öğretilmesi amacıyla yapılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin eğitimde kullanım yönteminin faydalarından dolayı mitolojinin bu yöntemle öğretilmesi düşünülmüştür. Eğitimde en etkili yöntemlerden biri olan yaratıcı dramanın mitolojik efsane ve destanların anlatımında faydalı olacağı görüşüyle bu çalışma yapılmıştır. Bu makalede Türk Mitolojisine ait destan ve efsaneler çocukların anlayabileceği şekilde verilmiştir. Bu destan ve efsanelerin, yaratıcı dramanın hikaye temelli drama yöntemi ile öğrencilere uygulanması planlanmıştır. Türk tarihi için önem arz eden destanların yaratıcı drama ile çocukların zihinlerinde yer etmesi amaçlanmıştır.

"Sanat Akımlarının Öğretilmesinde Yaratıcı Drama Yönteminin Başarı ve Tutuma Etkisi" adlı çalışmayı EROĞLU ve ŞENTÜRK TOSUN hazırlamıştır. Bu çalışma 2019-2020 eğitim öğretim yılında eğitim gören 7. sınıf öğrencilerine uygulanmış olup; Görsel Sanatlar Dersi "Sanat Akımları" konusunun öğretilmesinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısına ve tutumlarına olan etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda yaratıcı drama yöntemi ile ders alan grubun daha başarılı olduğu gözlenmiş olup yaratıcı drama yönteminin kullanımının uygun olan diğer konularda da artırılması önerilmektedir.

Güzel "Venezuela Yaptırımları ve Sınırlar Ötesi İnsani Sorumluluk Kavramı" adlı çalışmasında ABD'nin Venezuela'ya uygulamış olduğu yaptırımları konu edinmiştir. Venezuela'da, ABD'nin tek taraflı yaptırımları sebebi ile sıradan vatandaşların beslenme, ilaç ve tıbbi tedavilerinde ki yetersizlikler sebebi ile yaklaşık 40.000 kişinin hayatını kaybettiği düşünülmektedir. Devletlerin tek taraflı yaptırımların sağlık ile ilgili olumsuz sonuçları sebebi ile uluslararası hukuk ve insancıl sınırlarötesi sorumluluk açısından bir kara delik oluşturmaktadır. Asıl sorulması gereken soru, her ne

kadar tek taraflı yaptırımlar, uluslararası hukuk açısından düzenlenmemiş olsa da, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin yaptırımlar konusunda opinis juris bir hükmünün varlığının ispatlanması ile birlikte bu hükmün, tek taraflı yaptırım uygulayan devletler açısından hukuken uyulması gereken gemel bir hüküm teşkil edip, etmeyeceğidir. Bu çalışmada tek taraflı yaptırımlar ve sınırlar ötesi sorumluluk konusu irdelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Mürid-Mürşid İlişkisi Çerçevesinde Sıdkî Baba'nın Gözünden Mürşidi Şeyh Cemâleddin adlı çalışma SEVER tarafından hazırlanmıştır. 1865 yılında doğan Sıdkî'nin asıl adı Zeynel Abidin'dir. Yenicelidir. İlk öğrenimini köy medresesinde almıştır. Burada saz çalmayı da öğrenen Zeynel, Pervâne mahlasıyla şiirler söyler. 12 yaşında (1293/1876) Hacı Bektaş Veli Dergahı'na gelir. Şeyh Feyzullah Efendi'den ve Cemâleddin Efendi'den dersler alır. Çalışkanlığı, sadakati ve dürüstlüğü nedeniyle Cemâleddin Efendi ona Sıdkî adını verir. 1894 yılında Merzifon'un Harız/Gümüştepe köyüne yerleşir. Sıdkî, 1928'de vefât eder. Sıdkî Baba, kendisine manevî dünyanın kapılarını açması, terbiye ve irşadıyla meşgul olması sebebiyle mürşidi Cemâleddin Efendi'ye derin bir sevgi ile bağlıdır. Bu bağlılığını ve onun vefatı dolayısıyla üzüntüsünü değişik şiirlerinde ortaya koymuştur. Bu çalışmanın amacı, bu şiirlerde dile getirilen mürşid-mürid ilişkisi ve müridin mürşidine sevgi ve bağlılığı çerçevesinde Sıdkî Baba'nın Ahmed Cemâleddin Efendi'ye söylediği şiirler üzerinedir.

Kırklareli Yöresinde Kullanılan Kapı Tokmakları adlı çalışma SARICA tarafından hazırlanmıştır. Kırklareli, Türkiye'nin Trakya Bölgesi'nde yer alan beş ilden birisidir. Kuzeyinde Bulgaristan, batısında Edirne, doğusunda Karadeniz-İstanbul, güneyinde Tekirdağ ile komşu bir şehirdir. Kırklareli geleneksel evleri ile önemli bir şehirdir. Geleneksel tarihi evlerde kullanılan kapı tokmakların tespiti için tek tek gezilmiş, konu ile ilgili literatür taranmıştır. Ayrıca Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi ve Kırklareli Müzesinde yer alan tokmaklar da incelenmiştir. Bu çalışmada, Kırklareli kapı tokmaklarının tespit, belgelenmesi ve bilim dünyasına tanıtılması amaçlanmıştır.

Tarih-i Ebü'l-Feth, erken dönem Osmanlı tarih yazıcılığının önde gelen eserlerinden biridir. İyi bir tahsil gördükten sonra devlet görevinde bulunan ve Veziriazam Mahmud Paşa'nın divan kâtipliğini yapan Tursun Bey tarafından kaleme alınmıştır. Bu çalışmada Tarih-i Ebü'l-Feth'in söylemindeki iktidar anlayışı, Foucault'nun düşünceleri merkezde olmak üzere arkeolojik söylem çözümlemesine dayalı olarak incelenmiştir. "Tarih-İ Ebü'l-Feth'teki İktidar Kurgusu Üzerine Arkeolojik Söylem Çözümlemesi" adlı GÜMÜŞ tarafından hazırlanmıştır.

Kuzey Azerbaycan(Kafkas Bölgesi) coğrafi konumu itibariyle birçok ülkenin elde etmek için mücadele ettiği ve özellikle de Rusya'nın kendi içindeki hükümet mücadeleleri bu bölgeye olan isteği daha da arttırmıştır. Bölgeye Rus ve İran hükümeti tarafından çok sayıda aile yerleştirilerek Türk ve Müslüman nüfuzu azınlık durumuna düşürülmek istenmiştir. İstedikleri bu durumu gerçekleştirmek için ise siyasi olaylara başvurmuşlar ve netice almak için birçok

mücadele vermişlerdir. Rusya emellerini gerçekleştirmek adına çeşitli hamleler ile buraya sahip olma arzu içinde olmuştur. Bu çalışmada da 1917 ihtilalinden bağımsızlığa kadar yaşanan siyasi olaylar işlenmiştir. “1917 Şubat Devriminden Bağımsızlığa Kadar Kuzey Azerbaycan’ın Durumu” adlı çalışmayı KAYA hazırlamıştır.

“Arab Muhammed Han’ın Hiva’da İmar Faaliyetleri adlı çalışmayı POLAT hazırlamıştır. Bu çalışmada Arab Muhammed Han’ın tahta geçiş dönemi ve bu dönemde başkent Hiva’daki ilk Han yapısı olan Arab Muhammed Han Medresesi incelenmiştir. Arab Muhammed Han ile birlikte şehrin öneminin artmış olması ve şehirde yapılan imar faaliyetleri ele alınmıştır.. Bu dönemde her alanda hızlı bir gelişme gösteren Hiva Şehrinin dönemin en önemli şehirlerinden olan Semerkant ve Buhara gibi şehirler ile rekabet edebilecek bir konuma gelmiş olduğu üzerinde durulmuştur.

ŞENOL ve SARIÇİÇEK tarafından yapılan “Adam Öldürme: Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sosyolojik Bir Değerlendirme” çalışmada adam öldürme suçunun sebepleri incelenmiştir. Adam öldürme suçunun sebepleri irdelendiğinde cinsiyet ilişkisi bağlamında farklı verilere ulaşılmaktadır. Kadın ve erkekleri katil olmaya sürükleyen etkenler ‘toplumsal cinsiyet’ başlığı altında yorumlanabilmektedir. Bu yüzden bu çalışmada feminist kriminolojinin teorik yaklaşımı ön planda tutulmuş, toplumsal cinsiyetin getirileri ile ilişkili biçimde, cinsiyete dayalı suç ve adam öldürme suçu nedenleri ortaya konulmaya çabalanmıştır.

“İran Ehl-İ Hakları Örneğinde; İnanç Merkezli Toplulukların Sosyal Yapıları Oluşumunda Dini İnanışların Etkisi” adlı çalışma KARACA tarafından hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı dini inanışların toplulukların sosyal yapıları üzerindeki etkisi nedir? sorusu oluşturmaktadır. Bu çalışma bu sorunun cevabını aramayı amaçlamaktadır. Bu amaçla 2016-2018 yıllarında bir yılı aşkın bir süre içerisinde İran’da yapılan etnografik alan çalışması bu çalışmanın yöntemini oluşturmaktadır. Bu çalışmanın bulguları, yapılan saha çalışmasından elde edilen veriler ve ilk elden Ehl-i Hak yazılı kaynaklarından elde edilmiştir

YİĞİT ve YAZGAN “Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyılda Ortakçılık: Beşkonak Nahiyesi Örneği” adlı çalışmalarında, günümüzde de kırsal kesimlerde kullanılmaya devam eden ve tarımsal araziler üzerinde bir işletim usulü olan ortakçılık, XIX. yüzyıl Beşkonak Nahiyesi örnekleminde ele alınarak ortakçılığın ilgili zamandaki yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, Beşkonak nahiyesine bağlı köylerde ortakçılığın yoğunluğu tespit edilerek dağılışı ve tarımsal yapıya etkileri değerlendirilmiştir. Araştırmanın ana hatlarını ve temelini oluşturan veriler, Beşkonak nahiyesine ait 1845 tarihli Temettuat defterlerinden elde edilmiştir. Elde edilen veriler tablolara aktarılmış ve tematik haritalar aracılığıyla ortakçılığın dağılışı köy bazında değerlendirilmiştir. Ayrıca ortakçılığın mahiyetinin daha iyi anlaşılması için sahada yaşamış kişilerle görüşmeler de yapılmıştır. Çalışma neticesinde Karadut, Bucak, Karabük, Karataş ve Bozyaka köylerinde ortakçılık yapılırken Tazı, Bulasan ve Zerk köylerinde ortakçılık yapılmadığı tespit edilmiştir.

Necati Demir
Sunuş

Çin Halk Cumhuriyeti'ne bağılı olmasına rağmen Tibet'in bağımsız bir bölge olarak oldukça eski bir tarihi ve kültürü vardır. Bölgenin doğu, batı ve orta Asya arasında kalan stratejik toprakları, tarih boyunca rakip imparatorlukların çekişmelerine sahne olmuştur. Coğrafi şartlar bölgeye ulaşımı zorlaştırdığı için toprakların büyük bir kısmı bu kargaşanın dışında kalmıştır. Yüksek bir plato üzerinde yer almasından dolayı hayvancılık gelişmiş halı üretimi için gerekli malzeme sağlanmıştır. Halılarda geometrik ve bitkisel motifler, insan ve hayvan figürleri ile bulut başlıca desen elemanlarıdır. Makalede, Tibet halıları kullanım alanları açısından sınıflandırılmış ve yerel dildeki karşılığı göz önünde tutularak incelenmiştir. "Tibet Halılarının Kullanım Alanları" adlı çalışma TAYLAN tarafından hazırlanmıştır.

ŞEŞEN ve KUZUCUOĞLU "Yerel Yönetimlerde Kurumsal Arşivlerin Sürdürülebilirliği" adlı çalışmalarında öncelikle Türkiye'deki yerel yönetim arşivlerinden İstanbul Büyükşehir Belediyesi Arşivi, İstanbul Başakşehir Belediyesi E-Arşivi, Antalya Büyükşehir Belediyesi Arşivi, Diyarbakır Büyükşehir Şehir Belediyesi Arşivi, Eskişehir Odunpazarı Belediyesi Arşivi, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Arşivi; yurtdışı yerel yönetim arşivlerinden Viktoria Belediye Arşivi incelenmişlerdir. Çalışmada yerel yönetimlerin kurumsal arşivlerin kurulması, yapılandırılması ve gelişimi ile ilgili aşamalara değinilmiş ve kurumsal arşivlerin korunması konusunda yapılması gerekenler ortaya koyulmuştur. Araştırmadaki hedef, yerel yönetimlerin kültürel mirası korumaları ile ilgili bir farkındalık getirmektir. Çalışma, ortaya çıkan bulgulara yönelik öneriler geliştirilerek sonlandırılmıştır.

"Mustafa Kutlu'nun "Bu Böyledir" Adlı Hikâye Kitabında Estetik Unsurlar" adlı çalışmada KARAKAYA ve DEMİRBİLEK eserdeki estetik unsurları belirlenmeye çalışmışlardır. Estetik, dört öğeden oluşan bir felsefe disiplini. Bu dört temel unsur; estetik süje/ sanatkâr, estetik obje/ sanat eseri, estetik değer/ sanat eserinin güzelliği ve estetik tavır/yargıdır. Bir şahsiyet, bir düşünce veya dünya görüşünün estetiği demek bu dört kavrama dair düşüncelerin saptanması demektir. Bu bağlamdan hareketle "Bu Böyledir" adlı hikâye kitabı, bu dört unsur dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Her biri ayrı başlıklar altında ele alınarak Bu Böyledir'deki estetik unsurlar tespit edilmiş ve kitaptaki örnekleri ile birlikte verilmiştir. Bu tespitlerden önce bu kavramların ne anlama geldiği üzerinde kısa açıklamalar yapılmış sonrasında Mustafa Kutlu'nun hikâyeciliği üzerinde araştırma ve çalışma yapan kişilerin görüşleri ile desteklenmiştir.

Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks'ün bir sonraki sayısı 15 Nisan 2020 tarihinde yayımlanacaktır. Dergimizin bugünlere gelmesinde emeği geçen yazarlarımıza, hakemlerimize, okurlarımıza en derin saygı ve teşekkürlerimizle...

Prof. Dr. Necati DEMİR

Editor in Chief